

רשת
שיעורי
תורה

היכלי תורה

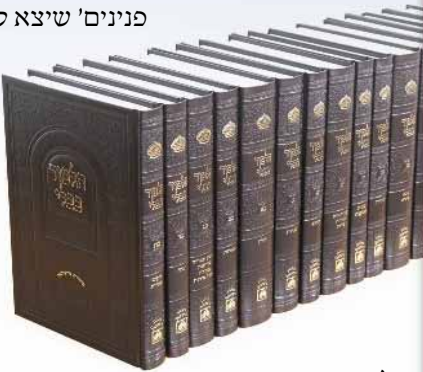
ערש"ק פרשת קדושים כז ניסן תשסח ♦ דף היומי בבלי: נזיר מג ירושלמי: יבמות עא

הצלחה גדולה ומרשימה למבצע 'בין הזמנים' של שסי"ם 'עוז והדר מהדורת פריעדמאן'

הצלחה מרובה והיענות רחבה למבצע הגדול של מכירת התלמוד בבלי המפואר 'עוז והדר - מהדורת פריעדמאן', אשר כלל שתיים ממהדורות הש"ס במחיר מיוחד לימי בין הזמנים. המבצע שהחל בערב של חג הפסח ונמשך במהלך החג ולאחריו, הכיל אלפי רכישות והזמנות, הן של הורים שביקשו להעניק לילדיהם מתנה משובחת וייחודית, והן של בני תורה וחובשי ספסל הישיבה שרצו להשביח את תלמודם עם גמרות מפוארות ומאירות עינים.

שתי המהדורות שנמכרו במסגרת המבצע במחיר מיוחד הם 'מהדורת פנינים' ומהדורת 'ובלכתך בדרך'. המהדורה של 'ש"ס פנינים' שיצא לאור זה עתה במהדורה

חדשה ומכילה את כל המפרשים שבש"ס הרגיל והדפסתו נעשתה על גבי נייר משובח מתוצרת חו"ל, וגודלו נבחר בקפידה מרובה תוך שימת דגש על נוחות הלימוד בו. מהדורה זו, נמכרה במחיר מבצע

של 960 ₪ במקום 1080 ₪.

עוד במסגרת המבצע נמכר ש"ס ממהדורת 'ובלכתך בדרך' הכוללת 25 כרכים בכריכה רכה, המותאמים במיוחד לתופסי התורה בדרכים, בנדודים ובשהיה במקומות נופש ומנוחה. הש"ס נמכר במארז מהודר ויוקרתי כיאה לתורה מפוארת שתהא מונחת בכלי מפואר. מחירו המיוחד לרגל ימי המבצע 370 ₪ במקום 420 ₪.

המבצע ימשך עד ר"ח אייר בלבד, ובמוקד ההזמנות נערכים לעמוד בלחץ ההזמנות של הימים האחרונים. במקביל, מתבקש הציבור להקדים את ההזמנות ולא להמתין לימים האחרונים של המבצע, וזאת בכדי להקל על אנשי המוקד ולאפשר להם להעניק את תשומת הלב המירבית לרוכשים, ולתת את השירות הטוב ביותר לאלפי המזמינים.

את השסי"ם שבמבצע ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות או במוקד המנויים שמספרו 03-543-5757. לרוכשים במוקד המנויים, המחיר כולל משלוח עד הבית.

וכרמך לא תעולל ופרט כרמך לא תלקט לעני ולגר תעזב אתם.. (יש"י)

במסכת שבת (ק"ג ב) 'ויאמר בועז לנערו הנצב על הקוצרים למי הנערה הזאת' (רות ב), וכי דרכו של בועז לשאול בנערה? אמר ר' אלעזר, דבר חכמה ראה בה, שני שבלין לקטה, שלשה שבלין אינה לקטה. פירש רש"י, דהכי היא מתניתין, שני שבלים לקט, שלשה אינו לקט. היינו אליבא דבית הלל הסוברים כן, ובית שמאי חולקים במשנה (פאה פ"ו מ"ה), וסוברים שלשה לעניים, וארבעה לבעל הבית.

והקשה המהרש"א, הא שאר עניים ודאי נמי היו מדקדקים בכך, ומאי דבר חכמה ראה בה. ותירץ, דבירושלמי מפרש טעמי מחלוקתם של בית שמאי ובית הלל, שבית שמאי דורשים את הפסוק בפרשת כי תצא 'לגר ליתום ולא למנה יהיה', אחד לגר, אחד ליתום ואחד לא למנה, הרי כאן שלשה. ובית הלל דורשים את הפסוק בפרשת קדושים 'לעני ולגר תעזב אתם', הרי שנים. והשתא רות שהיתה גיורת עניה ואלמנה, שמא גם בית הלל מודים שהיא ראויה ליטול שלשה, ודבר חכמה זה ראה בה בועז שלא רצתה להחשב לשלשה מדוכים האלה.

על פי דברי המהרש"א אפשר לפרש, שבאמת לקטה לבסוף גם שלשה שבלים, ודבר החכמה שראה בה היה, כי לפי שידעה שרק היא רשאית ללקוט שבלים המונחים שלשה שלשה, ואילו שאר העניים אינם רשאים ללקוט רק את המונחים שנים שנים, לפיכך הזדרזה ולקטה בתחלה את המונחים שנים שנים, והניחה את המונחים שלשה שלשה מתוך שידעה כי הם שמורים עבורה. רק לאחר שסיימה ללקט את המונחים שנים שנים, חזרה לאסוף את השלשה.

ע"פ פרדס יוסף

אם מותר לרופא כהן לרפא גוסס

בסוגיין דנו אם מותר לכהן להכנס לבית שיש בו גוסס. להלכה פסק המחבר (שולחן ערוך יו"ד סי' שע ס"ב) לאסור, וברמ"א כתב שיש מתירים וטוב להחמיר.

הב"ח והש"ך פסקו כדעת המחבר שמעיקר הדין אסור לכהן להכנס לבית זה, ובערוך השולחן (שם ס"ב) כתב שכן פסקו רוב הפוסקים. וסיים וכתב: ובזמנינו נזהרים הכהנים מזה, ויוצאים מבית הגוסס, וישר כחם שמקדשים את הכהונה.

והנה בבית יעקב (סי' קל, הו"ד בפ"ת שם) כתב שיש לאסור לכהן שהוא רופא מומחה להכנס לבית הגוסס כדי לנסות לרפאותו.

אך בפתחי תשובה (שם) כתב לדחות דבריו, והעלה שלכל הדיעות מותר הרופא הכהן להכנס לביתו של גוסס לעשות לו איזה רפואה. וכמבואר בחתם סופר (סי' שלח) שאין בזה כל חשש שהרי זה ספק פקוח נפש, ועל כן כל שיש צורך ברופא יכנס הכהן ויעסוק ברפואת החולה. וכן פסקו הלימודי ה' (לימוד קיב) והערוך השולחן (שם).

כיוצא בזה כתב השדי חמד (אסיפת דינים, מערכת אבילות אות קיא) שהיותו והוא מחלוקת הפוסקים אם הכהן מוזהר על הגוסס, אם כן פשיטא שבמקום צורך יש לסמוך על דברי הרועים ראשונים כמלאכים, שכתבו להיתר.

בחתם סופר כתב, שאף אם החליטו הרופאים שהחולה מת, אם אירע שהרגישו בו שום נדנוד ורפרוף, ימהר הכהן ויחוש ויכנס, משום ספק ספיקא דפקוח נפש.

אמנם אם יש רופא אחר שאינו כהן שבידו לטפל בחולה הגוסס, דעת החתם סופר שיש להחמיר ולאסור לרופא לטפל בו, מפני שפיקוח נפש אינו דוחה לגמרי את האיסור, אלא רק מתיר לעבור עליו, ולכן אם יש אפשרות שהכהן לא יטמא, אסור לו להיטמאות. אולם הפתחי תשובה (שם) כתב להתיר לכהן להיטמא ולרפאות את הגוסס אף אם יש רופאים אחרים שבידם לרפאותו, והקשה על החת"ס ממה שאמרו בירושלמי (נדרים פ"ד ה"ב) שאם אדם נדר שלא יהנה מחברו, מותר לחברו לרפאותו אף אם יש רופא אחר, מפני שאין אדם זוכה להתרפאות מכל אחד. אם כן הוא הדין לענין כהן שכיון שיתכן שהחולה יזכה להתרפאות רק מהרופא הכהן, לכן מותר לכהן להיטמאות לו.

ליישוב קושיא זו כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ג סי' קסד) שהיותו ואם אין שום הבדל בטיב הרופא וטיב הרפואה אין מתירים איסור מחמת הסברא שאין אדם זוכה להתרפאות מכל אדם, לכן אין מתירים לרופא כהן לעבור על איסור טומאה ולרפאות את הגוסס, כשיש רופא אחר שיכול לעשותו. משא"כ לענין נדרים שכשמתירים למודר הנאה ליהנות מהרופא, אין אנו מתירים לו בכך לעבור על 'איסור' אלא אנו אומרים שכיון שאין אדם מתרפא מכל אחד על כן אין זה 'הנאה בעלמא', אלא 'הנאת מצוה' שמרפאהו, ולכן אנו מתירים לו ליהנות ממנו.

וסיים שם, לענין נתינת אוקסיגן שהוא מלאכת הצלה ואינו חכמה, מותר לכהן לעשות זאת, אולם אם יש אחר שבידו לעשות זאת, יעשה זאת השני כיון שזה מלאכה ואינו חכמה ולא שייך לומר בזה 'לאו מכל אדם זוכה להתרפאות' אולם ודאי שאם הרופא הכהן הוא בקי קצת יותר והוא אומן יד במלאכת הצלה יותר משאר חבריו פשיטא ופשיטא שיכול ליכנס להחולה מסוכן ומצוה נמי איכא.

פינוי מתים

הגמ' הביאה מעשה שמת אביו של רבי יצחק בגיזוק, לאחר שלש שנים מפטירתו באו והודיעו לרבי יצחק שאביו מת, הלך רבי יצחק ושאל את רבי יהושע בן אלישע ואת ארבעת הזקנים שהיו עמו אם מותר לו להיטמא לאביו ולהביאו לקברי אבותיו, או שמא היותו והוא כהן אסור לו להיטמא. והשיבו לו שהיות שלאחר שלש שנים וודאי המת חסר, על כן אסור להיטמאות לו כיון שאין הכהן מותר להיטמאות לאביו אלא כשהוא שלם ולא בזמן שהוא חסר.

בשו"ת מחנה חיים (ח"ו יו"ד ח"ג סי' מה) כתב להוכיח שפינוי המת לקברי אבותיו אינו רק דבר הרשות אלא גם מצווה רבה, שהרי אם לא כן, אף אם היו יודעים בוודאות שאביו של רבי יצחק שלם, לא היו מתירים לו להיטמא בשביל להעבירו, שאין זה אלא דבר הרשות.

והנה בפוסקים האריכו לדון בכמה וכמה נידונים בענין פינוי מתים לקברי אבותיהם. יסוד הדברים הם על פי המבואר בשולחן ערוך (יו"ד סי' שסג ס"א) שפסק שאין מפנין המת והעצמות, מקבר לקבר. 'ובתוך שלו, אפילו ממכובד לבזוי, מותר, שערב לאדם שיהא נח אצל אבותיו'.

בפירוש דברי המחבר 'ובתוך שלו, אפילו ממכובד לבזוי, מותר' כתב הט"ז (סק"ב) שהיינו שאם רוצים לפנותו לקברי אבותיו, אין בכך כל חשש.

בפוסקים האריכו לדון אם ההיתר לפנות לקברי אבות היינו רק לפנות בן שיהיה בסמוך לקבר אביו, או שמותר גם לפנות אב שיהיה אצל בנו או אצל שאר בני משפחה, וכבר דן להתיר בזה החת"ס (יו"ד סי' שלא) ובעוד פוסקים, ובשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"א סי' רלח) נשאל אם מותר לבנים לפנות את אביהם מקברו, למקום שקנו שיהיה לקבר משפחה, וכבר נקברו שם האם ושלושה מהבנים. והשיב, שמהירושלמי (מו"ק פ"ב ה"ד) משמע שדוקא לפנות בן אצל האב מותר ולא האב אצל הבן, מפני שבשביל נישואתו של הבן אין לפנות את האב, והיינו שאין לפנות מת כדי שיהיה נישואתו למת אחר, וכן דייק בדעת הש"ך (שם סק"ב). אבל מלשון הברייתא במסכת שמחות (פ"ג) שאמרו בטעם היתר פינוי המת לקברי אבותיו, 'שכך הוא כבודו' משמע שמותר לפנות גם אב לקברי בניו, אם במקום שקברו את הבן יחדוהו לקבר משפחה, ומפני שזהו כבוד לאדם שיקבר במקום שנקברים בני משפחתו. וכן נראה בט"ז ובאה"ג ופרישה.

על כן סיים שם, אף שלא הייתי מיעץ לפנות את המת, מ"מ לדינא כיון שהט"ז ובאה"ג ופרישה מתירים גם לבני משפחתו, וכן הוא כמפורש במס' שמחות אין למחות באלו הרוצים לפנות אביהם לקבר שהוא במקום ששוכבין בני המשפחה.

פינוי לאחר י"ב חודש: בנידון נוסף האריכו הפוסקים אם מותר לפנות את המת לאחר י"ב חודש, בתפארת ישראל (מועד קטן פ"א אות לח) כתב שלא שייך הטעם של חרדת הדין אלא בתוך י"ב חודש. גם בשו"ת נודע ביהודה (מהדו"ק יו"ד סי' פט) כתב שלאחר עיכול הבשר לא שייך חרדת הדין, ואין לחוש לבלבול הקשה למתים.

אמנם הגאון רבי מרדכי בנעט בשו"ת פרשת מרדכי (יו"ד סי' כד) כתב לחלוק על דברי הנו"ב, ודחה ראיותיו. וכן בשו"ת שיבת ציון (סי' סג) הביא דברי אביו הנודע ביהודה, והקשה על דבריו מדברי הירושלמי (ספ"ב דמ"ק) שמפורש שם שגם העצמות אין מפנין וכו', וכתב לדחות ראיות אביו הנו"ב.

יום ראשון כט ניסן

נזיר מה

שריפת שערות

במשנתנו אמרו שהנזיר היה נוטל את השער שהוא גילח לאחר ימי נזירותו, והיה משלחו תחת הדוד שבו התבשל בשר השלמים.

מקור דין זה על פי הפסוק (במדבר ו יח) 'וגלח הנזיר פתח אהל מועד את ראש נזרו ולקח את שער ראש נזרו ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים'.

הגאון רבי חיים פאלאג'י בספרו עיני כל חי העיר, 'יש להתבונן, שהרי השורף שערותיו קובר את בניו, ואיך התורה אמרה ונתן על האש, ואולי להורות דשומר מצוה לא ידע דבר רע'.

עניין זה ששריפת השערות גורם להיזק לאדם מבואר בתוס' (נדה יז ד"ה שורפן חסיד) שכתבו לבאר שהשורף את צפרניו נקרא חסיד, מפני ששריפת צפורן וכן כל דבר הבא מן האדם מזקת לאדם, ולכן אדם ששורף את צפרניו כדי שהם לא יתגלו ואינו חושש לנזק שיגרם לו מכך, הוא הנקרא חסיד.

והנה בכף החיים (פאלאג'י סי' כז אות יג) כתב שצריך לזהר בשערות הנושרין מסריקת הזקן שלא ישליך אותן לאור דגורם לו לקבור את בניו, כמו שכתב בספר יד נאמן (שבת יד). וכן כתב ביפה ללב (ח"ג יו"ד סי' קטז ס"ק כג) ובמטעמים (מערכת שערות אות ב).

אולם בכף החיים (או"ח סי' רס"ק יב) הסיק שאין נזהרין בזה ושומר פתאים ה'.

בספר עצי עדן (קומארנא, נזיר פ"ו) כתב שאין שריפת שערות האדם מזיקה לאדם, אלא אם כן הוא שורפם בלא שום דבר אחר מעורב בהם, אך אם מעורב בהם דבר אחר אין מגיע מכך כל היזק לאדם, לפי זה כתב שלכן בנזיר אין שורפים את שערות ראשו לבד, אלא היו שופכים על שער הנזיר את הרוטב מהדוד שבו התבשלו השלמים, ורק לאחר מכן היו שורפים את השער תחת הדוד. וסיים שם שמכאן מקור המנהג שאין שורפים שער או צפרניים בלא שמערבים בהם דבר אחר.

ועיין בספר תורת יעקב (פרשת נשא עמוד לח) שהאריך לדון אם האזהרה שלא לשרוף שערות האדם היינו בשערות הזקן או גם בשערות הראש, עיי"ש.

גניזת השערות: בספר רפואה וחיים (פרק יב אות רל) כתב על פי דברי רש"י ביחזקאל (הג) שאין לזרוק השערות.

בשו"ת קרית חנה דוד להג"ר דוד הכהן סקולי (יו"ד סי' יא) כתב 'ראיתי בעירי עיר מולדתי דאבו יע"א שהמסתפר שער ראשו נזהר ללקט שערותיו וגונזם ואנכי מתחילה הייתי כאחד מהם ובינותי בספרים בספרי דבי רב ולא מצאתי שורש ועיקר לדבר זה ועל כן לא הייתי נזהר בזה כל כך עד שמצאתי בפירוש רש"י ז"ל על יחזקאל פרק ה פסוק ג וז"ל וצרת אותם בכנפיך מכאן רמז שכל המסתפר שערותיו לא יזרוק אותם אלא יגנוז שכל מה שנאמר במקראות הללו וכו' ומכאן תוכחת מגולה שלא יקל אדם במנהג שנהגו בית ישראל הגם שיראה לו שאין באותו מנהג שום טעם יאחזו במעשה אבותיו ולא יהי' חכם בעיניו, שאם הוא נראה רק, הוא מכבד, ובודאי כי לא לחינם הוקבעו כי הראשונים היו בקיאים בכל דבר צופים אמרום ויסודם ביסוד מוסד' וראה באוצר כל מנהגי ישורון (עמ"י יח) ובשו"ת בית ישראל (יו"ד סי' קלז).

יום שני ל ניסן

נזיר מו

כמות או איכות

בלקח טוב (כלל טז) כתב לחקור אם יש לפני אדם שני איסורים ועליו לעבור על אחד מהם, איסור אחד חמור, והאיסור השני קל ממנו, אולם באיסור החמור אינו שווה כל כך זמן כמו באיסור הקל, על מה עליו לעבור האם על האיסור הקל, או שמא כיון ששווה באיסור הקל זמן רב, עדיף שיעבור על האיסור החמור.

חקירה זו כתב הגאון רבי יוסף ענגיל (שם אות א) תלויה במחלוקת תנאים במשנתנו, כהן גדול ונזיר שפגעו במת מצוה, מי קודם להטמאות, שלדעת רבי אליעזר, הכהן גדול צריך להטמאות ולא הנזיר, לפי שהנזיר מביא קרבן על טומאתו, והכהן אינו מביא, נמצא שהנזיר חמור בקדושה יותר.

אולם חכמים סברו שאע"פ שיש לנזיר מעלה בקדושה על הכהן, מ"מ כיון שקדושת הכהן היא קדושת עולם, ומעלה זו היא מעלה של ריבוי זמן, דהיינו שקדושתו היא יותר זמן מהנזיר, לכן יטמא הנזיר ולא הכהן.

הרי שנחלקו חכמים ורבי אליעזר אם ריבוי הזמן מכריע, או מה שחמור יותר עדיף.

אולם כתב (שם אות ז) שאפשר לומר שלכו"ע קדושת הכהן גדול עדיפא מקדושת הנזיר, אלא שדעת רבי אליעזר שעל אף שעצם קדושת הכהן גדול עדיפא, מכל מקום בענין טומאה בלבד אנו רואים שהחמירה תורה בנזיר יותר מבכהן גדול, שהרי הנזיר הצריכתו תורה להביא קרבן על טומאתו, משא"כ הכהן גדול, ועל כן כאשר דנין לענין טומאה שפיר ראוי לומר שיטמא כהן גדול ואל יטמא נזיר.

וביתר ביאור הוסיף שם לבאר מחלוקתם שמכך שגילתה התורה שנזיר מביא קרבן על טומאתו, משא"כ הכהן גדול, מזה יש לנו לדון שהטומאה פוגמת פגם גדול יותר בקדושת הנזירות ממה שהיא פוגמת בקדושת כהונה גדולה, שהרי הכהן גדול חוזר לקדושתו בטהרה אחרי הזאה וטבילה לבד, ואילו הנזיר אינו חוזר לקדושת נזירות טהרה רק עד אחרי הזאה וטבילה והבאת קרבן, ולפי"ז רבי אליעזר וחכמים נחלקו בסברה, שרבי אליעזר סובר שמסתכלים על 'פגם הטומאה' ולכן מוטב לפגום בפגם מועט קדושת כהן גדול אעפ"י שהיא חמורה יותר, מלטמא קדושת הנזירות הקלה בפגם מרובה, שהרי הטומאה פוגמת פגם גדול ומרובה יותר בקדושת הנזירות מבקדושת הכהונה גדולה, וחכמים סברו שמסתכלים על 'הקדושה הנפגמת' ולכן מוטב לפגום קדושה קלה אעפ"י שהוא פגם מרובה, מלפגום קדושה חמורה אפילו פגם מועט. [ועיין בשו"ת מחנה חיים (ח"א סי' ג) מה שביאר במחלוקת חכמים ורבי אליעזר].

ובספר ציונים לתורה להגאון הנ"ל (כלל לח) הוכיח מדברי הירושלמי על משנתנו כביאורו הנ"ל, שנחלקו חכמים ורבי אליעזר אם ריבוי הזמן מכריעה או חומר הדבר, והוסיף שמעלת ריבוי הזמן עניינה קרוב למעלת ריבוי הכמות, ויותר יש לומר שענין מעלת ריבוי הזמן היינו מעלת ריבוי הכמות ממש, שהיות וקדושת הכהן גדול זמן רב, והקדושה שורה בו כל רגע ורגע, לכן קדושתו מרובה מהנזיר שהקדושה שורה עליו פחות זמן, ועיי"ש, ובלקח טוב (כלל יד) שהאריך עוד בענין זה אם מעלת הכמות גדולה משל האיכות, או מעלת האיכות גדולה. וע"ע בטל תורה בסוגיין.

חזקת שו"ב

בשו"ת הלכות קטנות (ה"א ס' לט) נשאל על דבר שוחט שהיה מושכר לרבים ובא אחר ונתן מעות לקהל כדי ליכנס למקומו, מה הדין בזה. והשיב, 'על דבר השוחט, אומנות בעלמא הוא, ומאן דאליים גבר אמר'. אך בנו העיר שם וכתב 'ואפשר דהוא נכנס תחת סוג המחזר אחר עני המהפך בחררה ויש בו משום הסגת גבול'.

ובשו"ת עצי חיים (יו"ד ס' א) האריך להגן בכל כחו על שו"ב שבני קהלתו מאסו בו, והוא פסק ג"כ שקבלת שוחט היא לעולם הגם כי אין לו כתב קבלה ומיד כשהתחיל לשחוט ברשותם מאז אין יכולין לחזור.

והביא ראייה לכך מהמבואר ביומא (יג). שאם אירע פסול לכה"ג ומינו אחר תחתיו הראשון חוזר לעבודתו, **ובתוס'** (שם) ביארו שדין זה הוא נפק"מ לפרנס הממונה על הצבור ועבר מחמת אונס שכשיעבור האונס חוזר לשדרתו, וגם נוהגין כבוד בשני.

ובשו"ת רב פעלים (ח"ג חו"מ ס' ו) נשאל בדבר ראובן שהוחזק בעיר אחת מערי פרס להיות שם שוחט ובודק לקהל הי"ו, זה לו כעשר שנים, אם יכולים עתה הקהל לצרף עמו שוחט אחד ולפחות מהפרס שלוקח ראובן ולתת לשוחט השני.

והשיב, שלכאורה היה נראה לומר דשוחט ובודק אינו בכלל המנויים שיש בקהל כמו דיין וכיוצא, אלא הוא אומנות בעלמא ובא בשכרו ויכול השוכר לסלקו בכל עת שירצה, כמבואר **בשו"ת הלכות קטנות**, אולם מ"מ הרי העיר בנו שאין רשות לזה השני לבא בגבולו של הראשון שהחזיק במלאכה זו כעשר שנים. והביא שם כמה וכמה פוסקים שחלקו על ההלכות קטנות ונקטו שהשוחט בכלל המנויים ואינו כשאר אומנות בעלמא, ולכן הבן נכנס תחת אביו בשחיטה כשאר מנויים.

ולפ"ז כתב בנידון שם שאם מגיע לשוחט הראשון הפסד אין יכולים הקהל לשתף עמו אחר, ורק אם הקהל נותנים כל הפרס של השני מכיסם באופן שלא נגרע משוחט הראשון כלום רשאין הם בזה, יען כי בזה ליכא זילותא דחדשדא בראשון כיון דנשאר במשמרתו.

וסיים וכתב, 'הרי לך כמה וכמה גדולים דפשיטא להו גבי שוחט, שגם בשכרוהו בסתם המנהג הוא כאלו התנו עמו עד עולם, ואסור לאחר להשיג גבולו ואין לגרוע משכרו כלום, ועל כן ודאי אין לחוש לסברת הרב הקל"ט ז"ל דיחיד הוא בדבר הזה, ובאמת סוגיין דעלמא הכי אזלא בכל מקום, ולכן לא שייך בזה דין קי"ל. מיהו כל זה אני אומר דוקא בהיכא דלא מצאו הקהל שום חשש הנוגע לדין בהשוחט הראשון, הן מצד חלישות גופו מחמת זקנה וכיוצא, הן מטעם הנוגע לענין הדין, אלא רק הם רוצים לשתף עמו אחר לטובתו של זה השוחט השני לעשות לו פרס, אבל אם יש להם סיבה הנוגעת לענין דינא, שנתחדש להם סיבה המספקת לענין דינא להוסיף עוד אחר עמו אה"נ דרשאין הם בזה. ורק צריכין אנחנו לדעת מה היא הסיבה כדי שנראה אם יש ביד השוחט הראשון לטעון, עכ"פ אני אקח פרס שלי במושלם כבראשונה ולא יגרע ממני כלום, או אם אינו יכול לטעון כזאת'.

אונן אם פטור 'מכל' המצוות

בשו"ת נודע ביהודה (מהדו"ק או"ח ס' כז) כתב, דע כי **מהרש"ל** בתשובה (ס' ע) כתב דהך דאמרינן אונן פטור מכל המצוות, לאו כללא הוא ויש מצוות שאונן חייב בהם, ודעת **מהרש"ל** שמצוה המוטלת עליו דוקא, ואין בה ביטול זמן שיבטל ע"י זה מצרכי המת גם האונן חייב, והנה על זה שאונן חייב במקצת מצוות הביא ראייה ברורה מהא דתניא (ברכות יט:): היה הולך לשחוט פסחו ולמול בנו ושמע שמת לו מת דאמרינן שלא יטמא ולא ידחה מצוותו, והיא גופה קשיא כיון שהוא אונן איך יעשה פסח או ימול בנו והרי אונן פטור מכל המצוות, אלא ודאי דהא לאו כללא וחייב הוא בעשיית הפסח ובמילת בנו.

אולם ה**נוב"י** כתב לדחות שאין מזה ראייה לפי מה שכתבו התוס' (ד"ה ולאחותו) שהפסוק מדבר בנזיר וכהן גדול שהולך לשחוט פסחו, א"כ מה שאינו מטמא לקרובים הוא אף בלי מצוה דפסח, אלא מצד קדושת כהונתו ונזירותו אינו מטמא ועיקר קרא שאעפ"כ יטמא למת מצוה, וא"כ כיון שלקרובים אינו רשאי לטמא אין הקבורה יכולה להעשות על ידו, ולכך הוא חייב במצוות פסח ומילה אבל אם אינו נזיר באמת לא חל עליו מצוות פסח ומילה כלל, אמנם התוס' (ד"ה אמרת) מסקי התם דמיירי בעושה פסח לחוד.

והוסיף והנה עלה בדעתי שלא אמרו אונן פטור מכל המצוות אלא במצוות הנהוגות בכל יום, שאם אתה מחייב האונן בהם נמצא ברוב פעמים יתבזה המת ולא יהיה מתעסק עמו, אבל המצוות הנהוגות בזמנים ידועים ואין להן תשלומין, שחביבה מצוה בשעתה, בזה אין אנינות דוחה אותה, ואף שגם תפלה וקריאת שמע אף שנוהגים למחר, מ"מ מצוה זו כבר עברה ועבר זמנו בטל קרבנו, וא"כ למה פטור, מ"מ לא מקרי חביבה מצוה בשעתה, מפני שהיא נוהגת כל יום [והביא ראייה לזה שהגמ' בקידושין (לג): רצתה לומר שמה שבעלי אומנות עומדים מפני מביאי ביכורים הוא משום שחביבה מצוה בשעתה, ולכאורה א"כ יקומו כל יום מפני קורא קרי"ש בזמנה, וגם למה לא עומדים בפני ת"ת, והרי אי אפשר לת"ח בלא לימוד תורה דרך הילוכו דכתיב והגית בו יומם ולילה, אלא ודאי שמצוה שאינה נוהגת כל יום חביבה יותר]. אמנם כתב שזה אינו שהרי אונן פטור מתקיעת שופר בר"ה כדאיתא בירושלמי, והא הרי היא מצוה בשעתה וזמנה קבוע ואעפ"כ נדחה מחמת אנינות.

אם מותר לכהן גדול לצאת מירושלים

בסוגיין מבואר שהכן מיטמא למת מצווה. בספר מעשי למלך (להגאון מוה"ר ישעיה זילבערשטיין ז"ל אבד"ק וייצען) הקשה לפי מש"כ **הרמב"ם** (כלי המקדש פ"ה ה"ז) שכהן גדול אסור לצאת מירושלים לעולם, א"כ איך משכחת לה שיטמא הכהן למת מצוה שאין לו קוברין בירושלים.

ובתשו' בית יצחק (אבהע"ז ח"א ס' קמג) כתב שלצורך גדול שרי לו לצאת, והביא ראייה לדבריו ממס' יומא (סט). בהאי עובדא דשמעון הצדיק שיצא לקראת אלכסנדר מוקדון עד לאנטיפרס משום טובת הציבור ושפיר משכח"ל מת מצוה שאין לו קוברין.

קבורת נפלים

קבורת הנפל מזוכרת בגמ' כתובות (כ:): 'אמר רבי חנינא מתוך שהנשים קוברות שם נפליהן ומוכי שחין זרועותיהן.'

בראשונים דנו אם בקבורת נפלים יש מצווה כדלקמן: בהגהות מיימוניות (הלכות מילה פ"א סק"י) כתב שאין מצווה לקבור נפלים, וכך נפסק בשו"ע (או"ח סי' תקכו ס"י, יו"ד סי' רסג ס"ה) שאין קוברים נפלים ביו"ט, והיינו משום שאין בהם מצות קבורה ולא משום לא תלין.

וכן פסק בשו"ת בנין ציון לבעל הערוך לנר (סימן קיט) שנשאל בנידון אשה ישראלית הפילה נפל שכבר נגמר באבריו, ורצה רופא ישראל להשהותו ולהשימו בצלוחית וביין שרף למען יעמוד ימים רבים, להתלמד בו חכמת הטבע כמנהג הרופאים, אם מותר לעשות כן.

והשיב, שאעפ"י שאין חיוב קבורה בנפלים כמו שפסק בשו"ע, מכ"מ אסור להשהותו משום תקלה שמא יהנה בו כיון שמת אסור בהנאה, אמנם מטעם אחר כתב שיש איסור גמור בדבר, דבמתניתין שקלים (פ' א') תנן ומציינין את הקברות, ובמו"ק (ה:): אמרינן דמציינין על כל דבר המטמא באוהל ואפילו על כזית מן המת כשאינו מצומצם, וכיון שנפל מטמא באוהל אפילו לא נתקשרו אבריו בגידין, כמבואר בסוגיין, א"כ גם על נפל מציינין, ולכן אסור להשהות בביתו נפל שמטמא באוהל וליתן מכשול לטומאת כהנים עיי"ש מה שהאריך בכל זה.

אמנם המגן אברהם (או"ח סי' תקכ"ו סק"כ) חלק על פסק הג"מ וב"י, והוכיח מכמה מקומות שיש חיוב קבורה מדינא בנפלים, ועובר עליהם משום בל תלין, עיי"ש.

בשו"ת חתם סופר (או"ח סי' קמ"ד) האריך בענין זה וכתב על פי הבינה לעתים שיש שני טעמים לקבורת מת, משום כפרה, ומשום בזיונא, וכתב שבנפל לא שייך הטעם של כפרה, אולם מ"מ עדיין ישנו הטעם "משום בזיונא".

ובשו"ת אבני צדק (יו"ד סי' קמ"ה) כתב, שכיון שנהגו לקבור נפלים, ממילא הוי חיוב כמו תפילת ערבית שקבלו עליהם כחובה, ובכל בו (אבלות ח"ב סי' י"ג) כתב, "כי הרי הנפלים יקומו אף הם לתחיה בתחיית המתים, כפי שאומרת הגמ' בסוף מסכת כתובות, ובוודאי שתחיית המתים היא דוקא אם נקברו".

נמצא שלהאמור יש חיוב לקבור נפל, אך מובא כי הגאון בעל השואל ומשיב, הקציב זמן רק לאחר חמישה חודשים, שאז מרגישים בדפיקות הלב וחייבים לקברו אך לפני כן לא.

ובשו"ת מהרש"ם (חלק ד סימן קמו) כתב 'בדין הולד כפי דברי הרופא שמת בהיותו בג' חדשים ויש גלים לדבר שהרי לא הרגישה בו כלל אין לחייבו להוציאו משם, ועמ"ש בס' אר"ח החדש לאו"ח סימן תקכ"ו, והגהותיי שנדפסו שם בשמי מכמ"ק בזה, ובכה"ג דנידון דידן לכ"ע פטור מלקברו'.

כבתול

לה מיטמא ואינו מיטמא לאברים פרט לכזית מן המת וכזית נצל

'וינצלו את מצריים' (שמות יב לו). מאמר חז"ל ידוע (ברכות ט:): ולפי הפשט י"ל מלשון נצל של מת (נזיר מג:), שהוא אחרי ככלות החיות של המת והליחות שלו, וכן בכאן אחר שביררו הניצוצות הקדושים שבהם, נשארו רק נצל"ל. וז"ש (שמות יב לג) כולנו מתים בלי לחלוחית קדושה, וזהו וינצלו את וכו'.

(אגרא דכלה דף קפט.)

וטמא מת מותר ליכנס למחנה לוי

ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלקים וכו' (שמות יג ז), ויסב אלקים וגו' (שמות יח), ויקח משה את עצמות יוסף עמו וגו' (שמות י ט). נראה לי קישור הפסוקים, על פי מה שיתבאר (להלן ברש"י ד"ה השבע), כי אם היה נשלם הזמן, היה נקרע הים סוף כפשוטו. שתנאי התנה עמו מששת ימי בראשית שיקרע באותו זמן (ב"ר ה ה), אך כיון שהיה קודם הזמן היה צריך יד חזקה. ונתבאר לעיל כי אם היה נשלם הזמן, לא היה צריך לשליחות פרעה. וידוע (שם ב"ר פז ח) דהים ראה וינס (תהלים קיד ג), ארונו של יוסף ראה, דכתיב ביה (בראשית לט יב) וינס ויצא החוצה, עד כאן. ועל פי זה מבוארים הפסוקים הנ"ל ויהי בשלח פרעה דייקא, ר"ל שפרעה שלחן שהיה קודם זמנו. ואם כן לא היה ראוי שיקרע להם הים סוף, והיה לו להוליכו דרך אחר. ואף על פי כן ולא נחם וגו' מהטעם המוזכר בפסוק, רק ויסב וגו'. ואם כן היה צריך לארונו של יוסף, לכך ויקח משה את עצמות יוסף וגו' כנ"ל. והא דיהיב קרא טעמא למילתא כי השבע וגו', י"ל דהא אמרו רז"ל (פסחים דף טז.) טמא מת מותר ליכנס למחנה לוי, ואפילו מת עצמו, שנאמר ויקח משה את עצמות יוסף עמו, עמו במחיצתו, עד כאן.

(ישמוח משה, בשלח)

על כל נפשות מת לא יבא במה הכתוב מדבר אי ברחוקים קל וחומר הוא וכו'

לא בא אלא להתיר לו מת מצוה. דלגופיה לא צריך קרא לאסור קרובים, דהא כתיב 'ועל כל נפשות מת לא יבא', על כרחך בקרובים איירי, דאי ברחוקים - אם כהן הדיוט מוזהר עליו (פסוק א), כל שכן כהן גדול, אם כן בקרובים איירי, וכיון דאיירי בקרובים 'לאביו ולאמו' למה לי, אלא לאביו ולאמו לא יטמא, אבל למת מצוה יטמא (נזיר מז:). והקשה הרא"ם, דהא 'על כל נפשות מת' אי אפשר לדבר בקרובים, דהא 'נפשות מת' אתי לרביעית דם מן המת, ולא יתכן לומר - השתא דאיירי ברביעית דם מן (הקרובים) [המת] - דלרביעית דם קרובים אינו מטמא. ולא הקשה כלום, דעל כרחך הא דכתיב 'מת' הוא מת ממש, ו'נפשות' מרבה לך רביעית מן המת. והשתא שפיר קאמר דהאי 'מת' הוא קרובים, דאי רחוקים - מה כהן הדיוט אסור לטמאות לו, כהן גדול לא כל שכן. ואם כן אפילו אי לא כתב רק 'בנפש' הוי מוקמינן ברביעית דם, דאי למת גמור - קל וחומר מכהן הדיוט, אלא ב'מת' איירי בקרובים, ו'נפשות' מרבה לך רביעית דם.

(גור אריה ויקרא כא יא)

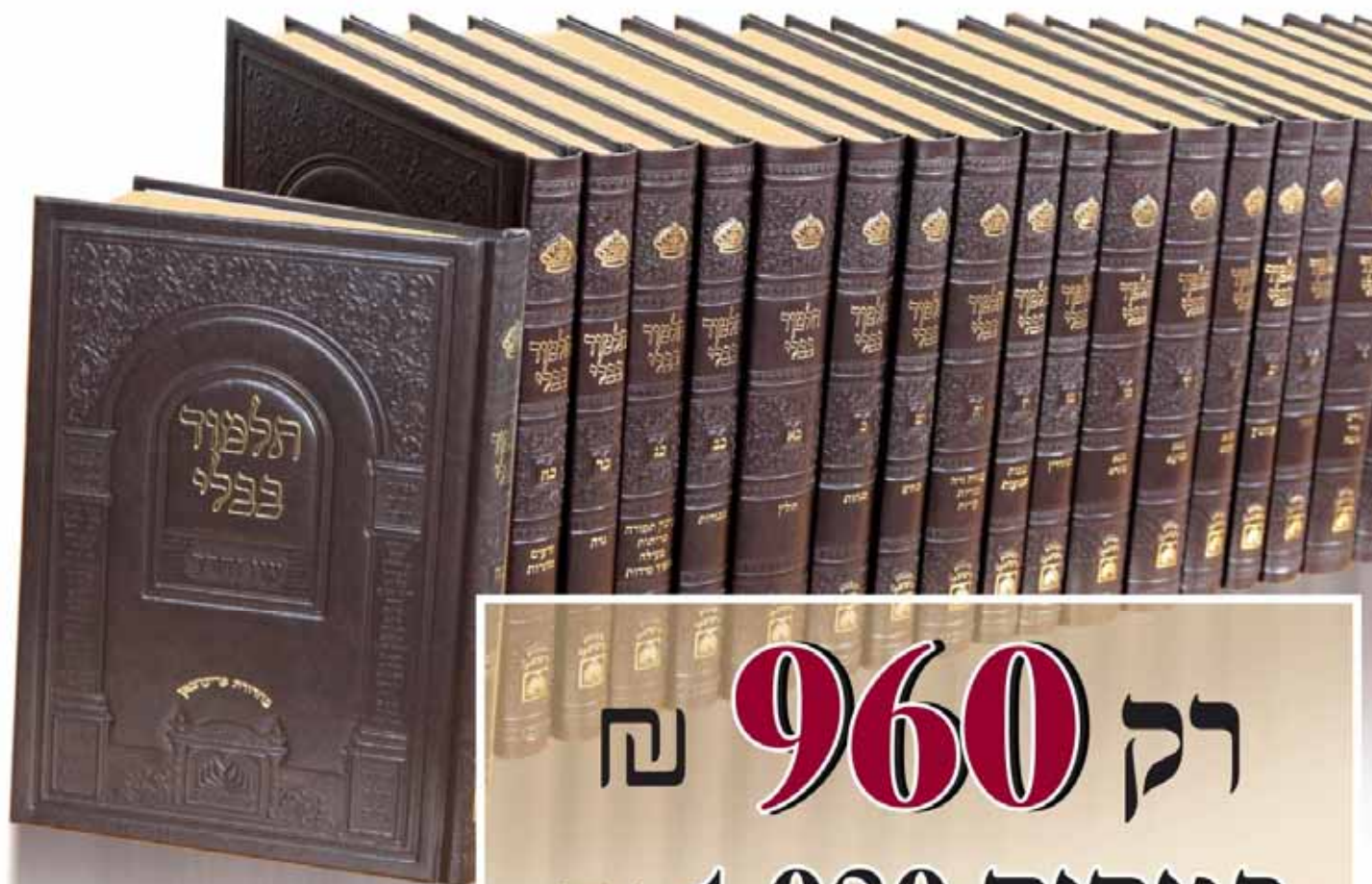
5 ימים אחרונים למבצע

ש"ס פנינים' עוז והדר מהדורת פריעדמאן'

25 כרכים עם כל המפרשים

ה.מ.ה.ד.ו.ר.ה ה.ח.ד.ש.ה

במבצע מיוחד לבין הזמנים

רק **960** ₪

~~במקום 1,080 ₪~~

להגדיל תורה ולהאדירה

מוקד הזמנות:

1800-22-55-66

להשיג בחנויות הספרים המובחרות